

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Юридичний факультет
Кафедра цивільного права і процесу

ПРОГРАМА
спецкурсу «Договори у нотаріальній практиці»
для студентів юридичного факультету

Львів 2011

Косак В.М.

Програма спецкурсу «Договори в нотаріальній практиці». Навчально-методичний посібник для студентів юридичного факультету – Львів: Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка. – 2011. – 23 с.

Схвалено кафедрою цивільного права і процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Протокол № __ від ” __ ” _____ 2011 р.

Авторські права застережені

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Спецкурс «Договори в нотаріальній практиці» визначено навчальним планом юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Предметом вивчення цієї навчальної дисципліни є норми права, які регулюють суспільні відносини, що виникають в процесі укладення та виконання договорів в нотаріальній практиці. Зокрема договорів, про передачу майна у власність, передачу майна у користування, виконання робіт та надання послуг, а також договорів в спадкових правовідносинах.

Предметом курсу також охоплюється вивчення теоретичних засад формування законодавчої бази, що регулює виникнення та припинення договірних відносин у нотаріальній практиці, аналіз колізій та прогалин чинного законодавства, дослідження судової практики та досвіду зарубіжних країн.

Для засвоєння спецкурсу необхідні ґрунтовні знання основних теоретичних положень і норм цивільного, господарського, адміністративного та фінансового права.

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА УМІНЬ:

ЗНАТИ:

- правову природу, поняття та види договорів в нотаріальній практиці;
- загальний порядок укладення договорів, що нотаріально посвідчуються;
- вимоги законодавства щодо форми та змісту договорів у нотаріальній практиці;
- особливості зміни чи припинення договорів;
- порядок укладення та виконання окремих видів договорів.

УМІТИ:

- правильно застосовувати законодавство, що регулює порядок укладення та виконання договорів у нотаріальній практиці;
- складати проекти різних типів договорів;
- аналізувати практичні казуси.

**Програма
навчального спецкурсу «Договори в нотаріальній практиці»**

Тема 1. Договір (правочин) як юридичний факт.

Поняття договору (правочину). Види договорів (правочинів). Форма договору (правочину). Особливості нотаріальної форми договорів (правочинів).

Тема 2. Динаміка договірних відносин у нотаріальній практиці.

Укладення договорів в нотаріальній практиці. Зміст договору. Виконання договору. Правові наслідки порушення умов нотаріального посвідчення договорів.

Тема 3. Договори про передавання майна у власність у нотаріальній практиці.

Договір купівлі-продажу нерухомості. Договір дарування. Договір ренти. Договір міни. Договір довічного утримання.

Тема 4. Договори про передачу майна у користування в нотаріальній практиці.

Договори про передачу державного та комунального майна у користування. Договори найму (оренди) будівель, споруд. Найм (оренда) транспортного засобу фізичною особою. Договір позички.

Тема 5. Договори про виконання робіт та надання послуг.

Форма договорів підрядного типу та угод про надання послуг. Договір управління майном. Договір доручення. Договори посередницького характеру.

Тема 6. Договори в спадкових відносинах.

Загальна характеристика зобов'язальних відносин в спадковому праві. Правова природа спадкового договору. Зміст спадкового договору. Припинення спадкового договору.

Тема 7. Зміна та припинення договорів, посвідчених нотаріально.

Внесення змін до нотаріально посвідчених договорів. Відмова від договору. Розірвання договору. Інші підстави припинення договірних зобов'язань.

ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. ЗАКОНОДАВСТВО:

1. Конституція України.
2. Цивільний кодекс України.
3. Господарський кодекс України.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
5. Кримінальний кодекс України.
6. Господарський процесуальний кодекс України.
7. Цивільний процесуальний кодекс України.
8. Кодекс адміністративного судочинства України.
9. Закон України Про економічну самостійність України: від 3 серпня 1990р.// ВВР. – 1990. - №34. – Ст. 499.
10. Закон України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 року // Відомості Верховної Ради. – 1993. - №39. – ст.383.
11. Закон України Про ціни і ціноутворення: від 3 грудня 1990р.// ВВР. – 1990. - №52. - Ст. 650.
12. Закон України Про зовнішньоекономічну діяльність: від 16 квітня 1991р.// ВВР. – 1991. - №29. - Ст. 377.
13. Закон України Про дію міжнародних договорів на території України: від 10 грудня 1991р.// ВВР. – 1992. - №10. - Ст. 137.
14. Закон України Про інвестиційну діяльність: від 10 грудня 1991р.// ВВР. – 1992. - №10. - Ст. 138.
15. Закон України Про заставу: від 2 жовтня 1992р.// ВВР. – 1992. - №47. - Ст. 642.
16. Закон України Про аудиторську діяльність: від 22 квітня 1993р.// ВВР. – 1993. - №23. - Ст. 243.
17. Закон України Про захист прав споживачів: від 15 грудня 1993р.// ВВР. – 1994. - №1. - Ст. 1.
18. Закон України Про оренду державного і комунального майна: від 10 квітня 1992р. в редакції від 14 березня 1995р.// ВВР. – 1995. - №15. - Ст. 31.
19. Закон України Про поставку продукції для державних потреб: від 22 грудня 1995р.// ВВР. - №3. - Ст. 9.
20. Закон України Про режим іноземного інвестування: від 19 березня 1996р.// ВВР. – 1996. - №19. - Ст. 80.
21. Закон України Про лізинг: від 16 грудня 1997р.// ВВР. – 1998. - №16. - Ст. 68.
22. Закон України Про концесії: від 16 липня 1999р.// ВВР. – 1999. - №41. - Ст. 372.
23. Закон України Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: від 30 червня 1999р.// ВВР. – 1999. - №42-43. - Ст. 378.

24. Закон України Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти: від 22 лютого 2000р.// ВВР. - 2000. - №20. - Ст. 148.
25. Закон України Про підтримку малого підприємництва: від 19 жовтня 2000р.// ВВР. – 2000. - №51-52. - Ст. 447.
26. Закон України Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): від 15 березня 2001р.// ВВР. – 2001. - №21. - Ст. 103.
27. Закон України Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: від 12липня 2001р.// ВВР. – 2001. - №47. - Ст. 251.
28. Закон України Про страхування: від 7 березня 1996р. в редакції від 4 жовтня 2001р.// ВВР. – 2002. - №7. - Ст. 50.
29. Закон України Про інноваційну діяльність: від 4 липня 2002р. // Офіційний вісник України. – 2002. - №31. - Ст. 447.
30. Закон України Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: від 15 травня 2003р.// ВВР. – 2003. - №31-32. - Ст. 263.
31. Закон України Про електронні документи та електронний документообіг: від 22 травня 2003р.// ВВР. – 2003. - №36. - Ст. 275.
32. Закон України Про електронний цифровий підпис: від 22 травня 2003р.// ВВР. – 2003. - №36. - Ст. 276.
33. Закон України Про іпотеку: від 5 червня 2003р.// ВВР. – 2003. - №38. - Ст. 313.
34. Закон України Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю: від 19 червня 2003р.// ВВР. – 2003. - №52. - Ст. 377.
35. Закон України Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати: від 19 червня 2003р.// ВВР. – 2004. - №1. - Ст. 1.
36. Закон України Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: від 18 листопада 2003р.// ВВР. – 2004. - №11. - Ст. 140.
37. Закон України Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: від 18 березня 2004р.// ВВР. – 2004. - №32. - Ст. 367.
38. Закон України Про житлово-комунальні послуги: від 24 червня 2004р.// ВВР. – 2004. - №47. - Ст. 514.
39. Закон України Про державну підтримку сільського господарства України: від 24 червня 2004р.// ВВР. – 2004. - №49. - Ст. 527.
40. Закон України Про міжнародні договори України: від 29 червня 2004р.// ВВР. – 2004. - №50. - Ст. 540.
41. Закон України Про реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень: від 1 липня 2004р.// ВВР. – 2004. - №51. - Ст. 553.
42. Закон України Про транспортно-експедиторську діяльність: від 1 липня 2004р.// ВВР. – 2004. - №52. - Ст. 562.
43. Указ Президента України: від 14 вересня 2000р. Про Програму інтеграції України до Європейського Союзу // Офіційний вісник України. – 2000. - №39. - Ст. 1648.

44. Указ Президента України: від 22 лютого 2001р. Про додаткові заходи щодо збільшення надходжень інвестицій в економіку України // Офіційний вісник України. – 2001. - №9. - Ст. 348.
45. Указ Президента України: від 18 листопада 2003р. Про заходи щодо прискорення вступу України до Світової організації торгівлі // Офіційний вісник України. – 2003. - №47. - Ст. 2424.
46. Указ Президента України: від 26 листопада 2003р. Про поліпшення організації законопроектної діяльності // Офіційний вісник України. – 2003. - №51. - Ст. 2661.
47. Постанова Кабінету Міністрів України: від 10 серпня 1995р. № 629 Про затвердження Методики оцінки вартості об'єктів оренди, Порядку викупу орендарем оборотних матеріальних засобів та порядок надання в кредит орендареві коштів та цінних паперів // ЗП України. – 1995. - №15. - Ст.276.
48. Постанова Кабінету Міністрів України: від 4 жовтня 1995р. № 786 Про Методику розрахунків та порядок використання плати за оренду державного майна // ЗП України. – 1996. – №2. - Ст.57.
49. Постанова Кабінету Міністрів України: від 31 березня 1999р. № 507 Про Затвердження Типового концесійного договору та Порядку переведення наданої у концесію автомобільної дороги до розряду платних // Офіційний вісник України. – 1999. - №14. - Ст.558.
50. Постанова Кабінету Міністрів України: від 11 грудня 1999р. № 2293 Про затвердження Переліку об'єктів права державної власності, які можуть надаватися у концесію // Офіційний вісник України. – 1999. - №49. - Ст.2420.
51. Постанова Кабінету Міністрів України: від 10 грудня 2003р. № 1891 Про затвердження Методики оцінки майна // Офіційний вісник України. – 2003. - №51. – Ст. 2669.
52. Постанова Кабінету Міністрів України: від 26 травня 2004р. № 671 Про затвердження Тимчасового порядку державної реєстрації правочинів // Офіційний вісник України. – 2004. - №21. – Ст. 1420.
53. Постанова Кабінету Міністрів України: від 3 березня 2005р. № 119 Деякі питання координації діяльності органів виконавчої влади у сфері європейської інтеграції // Офіційний вісник України. – 2005. - №9. – Ст. 475.
54. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку державної реєстрації заповітів і спадкових договорів у Спадковому реєстрі» від 11 травня 2011 р. N 491 // Офіційний вісник України. – 2011. - №35.
55. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Положення про Спадковий реєстр» від 7 липня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. - №54.
56. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 03 березня 2004 року // Офіційний вісник України. – 2004. - №10.
57. Роз'яснення Міністерства юстиції України «Про особливості посвідчення договору довічного утримання (догляду)» від 1 квітня 2011 року

2. ЛІТЕРАТУРА:

1. Навчальні посібники та коментарі:

1. Договірне право України. Загальна частина. За ред. Дзери О.В. – К.: Юрінком Інтер, 2008.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. За ред. Коссака В.М. – К.: Істина, 2008.
3. Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України. - К.: Правова єдність, 2009.
4. Цивільне право України. Загальна частина. За ред. Дзери О.В. - К.: Юрінком Інтер, 2010.
5. Цивільне право України. Особлива частина. За ред. Дзери О.В. - К.: Юрінком Інтер, 2010.
6. Беяневич О.А. Господарський договір та способи його укладання: Навчальний посібник.- К.: Наукова думка, 2002.- 279с.
7. Беяневич О.А. Господарське договірне право України (теоретичні аспекти). Монографія. - К.: Юрінком Інтер, 2006. – 592 с.
8. Луць В.В. Контракти в підприємницькій діяльності. 2-е вид., перероб. і доп.- Київ: Юрінком Інтер, 2008.
9. Сімейне право України. За ред. В.І.Борисової та І.В.Жилінкової. - К.: Юрінком Інтер, 2011.
10. Заїка Ю.О. Спадкове право України. Навч. Посібник. - К., 2006. - 216 с.
11. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина. – К.: Атіка, 2005. – 560с.
12. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Спадкове право. – К.: Алерта. – 2009. – 264с.
13. Фурса С.Я., Фурса Є.І. Спадкове право. Теорія і практика. Навч. посібник. — К., 2002. - 496 с.

2. Наукові статті:

1. Абрамова В. Характеристика нерухомості, що може бути предметом іпотеки // Право України. – 2007. - №6.
2. Банасевич І. Державне замовлення та державний контракт: поняття, особливості, юридична природа // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 8
3. Безклубий І. До питання про підстави виникнення грошового зобов'язання// Право України. – 2004. - №4.
4. Безсмертна Н. Договір купівлі-продажу житла в нотаріальній практиці // Право України. – 2007. - №5.

5. Беяневич О. “Публічний порядок” як оціночна категорія договірного права: спроба тлумачення// Вісник господарського судочинства. – 2004. - №1.
6. Беяневич О. Договори приєднання// Вісник господарського судочинства. – 2004. - №3.
7. Беяневич О. Питання недійсності умов договору приєднання// Вісник господарського судочинства. – 2005. - №1.
8. Беяневич О. Тлумачення договорів// Вісник господарського судочинства. – 2001. - №2.
9. Беяневич О.А. Теоретичні питання тлумачення договорів // Вісник господарського судочинства.- 2002.-№2.- с. 187-196.
- 10.Беліков О. Забезпечення виконання зобов'язань, як обов'язкова умова виконання господарських договорів. - // Юридичний журнал : Правове видання. - 2007. - № 3.
- 11.Блажівська О. Співвідношення договору про спільну діяльність та засновницького договору // Підприємництво, господарство, право. – 2006. - № 4
- 12.Бобко Т. Письмова форма правочинів: проблеми законодавчого регулювання // Право України. – 2007. - №11.
- 13.Богач Е. Оцінка істотності (необхідності та достатності) деяких умов цивільно-правового договору// Підприємництво, господарство і право. – 2005. - №1.
- 14.Боднар Т. Виконання договірних зобов'язань у цивільному праві: Монографія, К.: Юрінком Інтер, 2005.- 272с.
- 15.Боднар Т. Зміни в суб'єктному складі договірного зобов'язання// Підприємництво, господарство і право. – 2004. - №7.
- 16.Боднар Т. Погашення договірного зобов'язання як спосіб його припинення// Юридична Україна. – 2004. - №3.
- 17.Боднар Т. Строк (термін) виконання договірного зобов'язання в цивільному праві України// Вісник господарського судочинства. – 2004. - №2.
- 18.Боднар Т. Суб'єкти виконання договірного зобов'язання// Підприємництво, господарство і право. – 2004. - №6.
- 19.Бородовський С. Окремі питання зміни і розірвання договору в цивільному праві України// Право України. – 2005. - №3.
- 20.Бородовський С. Щодо укладення, зміни і розірвання договору в цивільному праві України// Право України. – 2004. - №12.
21. Васькович Й. Спадкування за заповітом: проблеми вікового цензу // Право України. – 2008. - №11.
- 22.Виговський О. Сторони договору застави цінних паперів// Право України. – 2004. - №2.
- 23.Витрянский В. Общие положения о договорах // Хозяйство и право. –1995. - №12.
- 24.Витрянский В. Понятия и стороны обязательства. Исполнение обязательств // Хозяйство и право. -1995. -№8.

25. Гелевей О. Способи визначення розміру неустойки // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – №7.
26. Гриджук Д. Застава як спосіб забезпечення виконання зобов'язань.-К.: Оріяни, 2002.- 324с.
27. Грущинський І. Роль договору у формуванні підприємницьких відносин// Право України. – 2000. - №2.
28. Гусак М., Данішевська В., Попов Ю. Нікчемні та оспорювані право чини: регулювання за Цивільним кодексом України // Право України. – 2009. - №6.
29. Дмитрієва Ю. визначення поняття «договору простого товариства» та його правова кваліфікація // Право України. – 2007. - №9.
30. Достдар Р. Рецепція права та правові традиції у сучасному спадковому праві України // Право України. – 2007. - №5.
31. Духно И., Ивакин В. Понятие и виды юридической ответственности// Государство и право. – 2004. - №4.
32. Єфіменко Л. Проблеми взаємодії нотаріальної діяльності та діяльності щодо державної реєстрації речових прав // Право України. – 2011. - №5.
33. Карабань В. Правове регулювання спонукання до укладення договору// Право України. – 2001. - №1.
34. Колинтирська М. Виконання договору поставки продукції для державних потреб як основа належного функціонування України // Проблеми вдосконалення правового регулювання щодо забезпечення прав та основних свобод людини і громадянина в Україні: Матеріали регіональної міжвузівської наукової конференції молодих вчених та аспірантів.- Івано-Франківськ, 2003.-с.122-126.
35. Колонтирська М. Приведення законодавства України про поставки продукції для державних потреб у відповідність із міжнародними нормами // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції (13-14 лютого 2003р.).- Львів.- 267-268.
36. Коссак В.М. Проблеми зміни і припинення господарських договорів // Проблеми вдосконалення господарського законодавства України: тези виступів учасників “Круглого столу” (17- 18 квітня 2001р., м.. Київ). – с.83-85.
37. Коссак В.М. Співвідношення категорій “розірвання” та припинення” договірних зобов'язань // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права.- 2002.-№2.-с.34-36.
38. Коструба А. Правоприпиняюча властивість юридичних фактів у цивільному праві України (в аспекті поділу на дії та події) // Право України. – 2007. - №5.
39. Кот О. Деякі проблеми визнання права власності на самочинне збудоване нерухоме майно // Право України. – 2011. - №5.
40. Кравченко К. Правові аспекти компенсації моральної (немайнової) шкоди// Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. – 2002. - №2.

- 41.Кравчук В. Укладення договору про відчуження частки в статутному капіталі товариства. - // Юридична Україна : Правовий часопис. - 2007. - № 7.
- 42.Красько И. Смешанный договор. Условия действительности и недействительности// Підприємництво, господарство і право. – 1998. - №5.
- 43.Кривобок С. Договір управління підприємством. - // Право України. – 2007. - №3
- 44.Крижна В. Загальна характеристика договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності// Право України. – 2004. - №9.
- 45.Крижна В.Правове регулювання ліцензійного договору за законодавством// Вісник господарського судочинства. – 2004. - №4.
- 46.Кухарев О. Цивільно-правова відповідальність виконавця заповіту // Право України. – 2008. - №3.
- 47.Левандовський Ю. Виконання договірних зобов'язань в умовах ринкової економіки// Вісник рішень та арбітражної практики Вищого арбітражного суду України. – 1997. - №1.
- 48.Лехкар О. Правова природа договору приєднання // Право України. – 2007. - №8.
- 49.Лідовець Р. Форма змішаних договорів// Підприємництво, господарство і право. – 2004. - №7.
- 50.Луць В. Тенденції розвитку договірного права України в сучасних умовах // Право України. – 2009. - №8.
- 51.Луць В.В. Договірне право України: сучасний стан і тенденції розвитку // Юридичний вісник. - 2009. - №2.
- 52.Луць В.В. Окремі види договірних зобов'язань. -Львів. -1992.
- 53.Лютікова П. Поняття та види договорів про надання інформаційних послуг // Право України. – 2008. - №7.
- 54.Мілаш В. Істотні умови договору і диспозитивність їх правового регулювання// Підприємництво, господарство і право. – 2004. - №7.
- 55.Мосейчук Р. Возмещение убытков при нарушении договорных обязательств// Підприємництво, господарство і право. – 2004. - №3.
- 56.Олюха В. Суб'єкти публічного договору// Підприємництво, господарство і право. – 2004. - №8.
- 57.Онищук М., Сухоруков О. Уніфікація договірного права в контексті загальних тенденцій розвитку світової економіки// Право України. – 2005.- №2.
- 58.Отрадна О. Поняття і функції неустойки: історія та сучасність// Право України. – 2001. - №8.
- 59.Панова Л. Мета як критерій для розмежування договорів поставки і підряду// Право України. – 2004.- №8.
- 60.Печений О. Поняття та класифікація грошових зобов'язань у контексті положень нового Цивільного кодексу України// Підприємництво, господарство і право. – 2004. - №4.

61. Печений О. Проблеми відповідальності за порушення грошових зов'язань// Підприємництво, господарство і право. – 2005. - №3.
62. Полешко А. «Круглий стіл» з проблем застосування Цивільного кодексу України // Право України. – 2007. - №6.
63. Прилуцький Р. Поняття джерел цивільного права України: потрібні нові підходи // Право України. – 2008. - №12.
64. Притика Д. Договорное право. Общая часть: Комментарий.- Севастополь: Ин-т юридических исследований, 2002.- 880с.
65. Ройтберг М. Обеспечение функций договорных обязательств в условиях рынка// Підприємництво, господарство і право. – 2000. - №10.
66. Скакун Ю. Історія розвитку законодавства про попередній договір // Право України. – 2007. - №10.
67. Слободянюк С. Особливості державної реєстрації об'єктів житлової нерухомості, що розташовані на земельних ділянках // Право України. – 2011. - №5.
68. Спасибо-Фатеева Н. Нікчемні правочини та їх наслідки// Вісник господарського судочинства. – 2004. - №2.
69. Спасибо-Фатеева Н. Проблеми відповідальності юридичних осіб// Підприємництво, господарство і право. – 2001. - №9.
70. Тімуш І. Рента як ризиковий договір (цивільно-правові аспекти)// Право України. – 2004. - №1.
71. Цікало В. Свобода укладення договору та її межі // Вісник Львівського університету. Серія юридична. Випуск 34. –Львів, 1999.
72. Шаповалова О. Юридичні умови застосування неустойки, процентів як мір цивільної відповідальності// Вісник господарського судочинства. – 2004. - №3.
73. Шкіра Я. Юридична сила правочину, укладеного в електронній формі// Право України. – 2005. - №3.

3. Збірники нормативних актів:

1. Законодавство і судова практика з питань приватизації: Збірник нормативних актів.– К.: Юрінком Інтер, 2002.– 400 с.
2. Бюджетне законодавство України: Збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2002.
3. Відшкодування матеріальної та моральної шкоди: нормативні акти, роз'яснення, коментарі (станом на 1 січня 2001р.) / Уклад. С.Е. Демський, В.С. Перепічай, В.С. Скоробагатько, М.І. Федішин; відп. ред. П.І. Шевчук. - Юрінком Інтер, 2001.
4. Внешнеэкономическая деятельность: нормативная база / Сост. С.Филатов, В.Кузнецов. – Х.: Фактор, 2003.
5. Державна та комунальна власність в Україні: Зб. нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2002.

6. Збірник нормативних актів з питань промислової власності: К.: Вища школа, 1998.
7. Законодавство України про судову та правоохоронну діяльність: Збірник нормативних актів / Відп. В. Стефанюк. – К.: Юрінком Інтер, 2001.
8. Задыхайло Д.В. Инвестиционное право Украины: Сб. нормативно-правовых актов с комментариями по состоянию на 10.04.2002г. – Х.: Эспада, 2002.
9. Законодавство України про банкрутство: Збірник норм. актів // Бюлетень законодавства і юридичної практики України (вид-во Юрінком Інтер). – 2002. - №4.
10. Законодавство України про стандартизацію, метрологію і сертифікацію. – К.: Юрінком Інтер, 2003.
11. Защита прав и интересов предпринимателей. Сб. нормативных документов (по состоянию на 01.04.2003г.). – Х.: Конус, 2003.
12. Конкуренційне законодавство України: Юридичний збірник. – К., 2002.
13. Орендні відносини в Україні: Збірник норм. актів. – К.: Юрінком Інтер, 2001.
14. Правовий захист вітчизняного товаровиробника в Україні: Збірник нормативних актів. – К.: Юрінком Інтер, 2000.
15. Приватна власність в Україні: Збірник норм. актів // Бюлетень законодавства і юридичної практики в Україні (вид-во “Юрінком Інтер”). – 2002.
16. Регулювання форми і змісту договорів: Зб. законодавчих актів. – К.: КНТ, 2004.
17. Фінансові санкції за законодавством України: Збірник норм. актів. – К.: Юрінком Інтер, 2001.

3. СУДОВА ПРАКТИКА:

1. Інформаційний лист Вищого господарського суду України «Про деякі питання практики застосування норм Цивільного та господарського кодексів України» від 07.04.2008р. № 01-8/211
2. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 1997-2002 / Відп. Ред. П. Б. Євграфов.– К.: Юрінком Інтер, 2001-2002.– У 3-х кн.
3. Постанови Верховного Суду України та Вищого господарського суду у господарських справах. Вип. 1.– К.: Ін-Юре, 2003.– 176 с.
4. Постанови Верховного Суду України та Вищого господарського суду у господарських справах. Вип. 2.– К.: Ін-Юре, 2003.– 212 с.